

ד' אב ה'תש"פ	כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	19:06	20:21
ת"א	19:21	20:24
חיפה	19:14	20:25
באר שבע	19:22	20:22

אירון של צהרון

פרשת "דברים" (שבת חזון)

מסופר על החכם צבי זיע"א, שהתארח פעם אצל בעל בית אמיד, אבי אביהם של בני משפחת רוטשילד, הימצאותו בבית זה גרמה קשיים לא מעטים כיוון שבהיותו מתמיד עצום הגיע לפעמים אל הבית בשעת לילה מאוחרת. בני הבית לחצו על אביהם שיוציא את הבחור וישלחוהו למקום אחר, אך הוא לא נענה להם, כך נמשך הדבר זמן רב ובעל הבית עמד בניסיון ולא העז להוציא מילה אחת של טרונאי מפיו.

והיה היום, וגם בעה"ב עצמו הגיע למצב שהוא כבר לא היה מסוגל יותר לסבול את הקשיים, היה זה כאשר בדיוק באותו יום נתקל בבעיות שונות בענייני מסחרו, ובלבו הצטבר מלאי של תחושות כעס ומרירות וכל אלה הביאוהו לפלוט כמה מילים נגד הבחור, אמנם הוא לא אמר לו במפורש שיצא מביתו אבל הנימה שהייתה בפיו גילתה על יחס שונה מעט ממה שהיה עד היום. מיד לאחר מכן הרגיש בעה"ב בדבר, התחרט מאוד על כך ואף ניגש אל הבחור וביקש ממנו בדמעות מחילה סליחה וכפרה.

והנה לא עברה שעה קלה מאז פליטת הפה, הגיעו פרנסי הקהילה הסמוכה לבקש מהבחור שיכהן כאב"ד בעירם, העסקה נחתמה בו ביום וכבר למחרת יצא החכם צבי מן הבית ועבר להתגורר בעיר הסמוכה. בצאתו את הבית פנה לרוטשילד ואמר לו כדברים האלה: אתמול כאשר לא התגברת על עצמך, היה היום האחרון שהייתי צריך להישאר אצלכם, עוד בתחילת בואי אליכם נגזר כך מן השמים שזה יהיה היום האחרון. אם היית זוכה להתגבר עוד שעה קלה בלבד ולא היית נוהג עמי בפזיזות ומתרעם על הקשיים שגרמתי לך ע"י לימוד התורה שלי, היית זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, עכשיו שלא זכית לכך, בניס מופלגים בעשירות ובממון יהיו לך, תלמידי חכמים לא יהיו לך.

אומרים חז"ל (מס' יומא דף ט' ע"ב) שהבית השני נחרב בעוון שנאת חנם, לכן, עתה בכדי לתקן את הדבר, כדי שזוכה לגאולה קרובה – צריך להיות ההיפך מזה, היינו אהבת חנם. ופירוש הדבר, שכמו שלשנאת חנם אין לה יסוד וטעם בזה, שהלא זוהי שנאת "חנם", הרי התיקון לזה צריך להיות גם על דרך זה, לאהוב כל יהודי באשר הוא, וגם במקרה שאינו רואה שום סיבה לאהוב אותו.

ניו יורק, ערב חג פסח תש"פ, הציבור בסגר, בחוץ הקורונה משתוללת אלמנה מבוגרת הבינה בערב החג שעליה לערוך את ליל הסדר לבדה, בגלל הבידוד והריחוק החברתי הכפוי. אחד השכנים הציע לה שייפתח את דלת דירתו ויעמיד את השולחן שלו ליד הפתח, כדי שהיא תוכל לשמוע את כל ליל הסדר מדירתה. וכך היה. היא פתחה את הדלת ושמועה את כל הסדר, מילה ומילה מבית השכנים. אחרי החג, בחול המועד, צלצל אליה בנה ושאל איך עבר עליה הסדר. "נפלא", אמרה האם. "הרגשתי כמו בבית, מעניין שהשכן מנהל את הסדר ממש כמו אבא שלך עליו השלום. אותו נוסח, אותה נעימה, אותם מנהגים. המנגינות האלה העלו בי זיכרונות נפלאים". "אמא", אמר הבן, "עכשיו אני מבין מה רצה ממני השכן שלך. הוא פנה אליי לפני שבוע וביקש שאקליט לו את כל ניגוני בית אבא בליל הסדר, ואפרט את כל המנהגים שלנו".....

ערב חג, בימים שבהם הקורונה השתוללה, זה מה שהטריד אותו. לא רק לפתוח את הדלת עבור אלמנה מבוגרת, אלא לגרום לה להרגיש הכי טוב שאפשר, כשהיא נמצאת לבדה. זו אהבת חנם!

זאת ועוד; אומר רבי אלימלך ביזרמן, יסוד חשוב עלינו לדעת, שאין החורבן הגיע אך ורק בגלל שנאת חנם. לא כן הוא! עלינו לדעת כי מתחת לשנאת חנם מסתתר משהו! אם היינו נותנים אל לבנו את אותו הדבר הקבור – לא היינו מגיעים לידי שנאת חנם.

מתחת לכל "שנאת חנם" קבור "חיסרון באמונה"! אם היתה לנו אמונה לא היינו מגיעים לידי שנאה, קינאה, מחלוקת, לשון הרע!

וכך מבאר הגאון מוילנא את הביטוי "שנאת חנם": מדוע נקראת השנאה "שנאת חנם", הלא השנאה אינה בחינם?! החבר 'מצץ לי את הדם' וזה נקרא "שנאת חנם"? וכי שונא אנוכי אותו בחינם, בלי סיבה?

ספר דברים אותו אנו מתחילים לקרוא השבוע, מכונה בפי חז"ל "משנה תורה" (משנה מלשון חזרה, כפילות), ויש שכינוהו 'חומש התשובה' בהיותו גרוש בדברי חיזוק ותוכחה, השזורים בגאומי הפרידה של משה רבנו מבני ישראל הנאמרים במישורים המזרחיים של עמק הירדן. ספר דברים הוא ספר המוסר של משה רבנו - זכרו מה קרה ואל תחזרו על השגיאות האלה! בספר זה משה רבנו מדבר לכל הדורות, וראוי שנטה אוזן לדבריו, נלמד ונטמיע את לקחיו.

על חשיבותו של הספר הקדוש הזה ניתן ללמוד גם מהמדרש הבא (מדרש תנאים): **"אלה הדברים, אשר דבר משה אל-כל-ישראל" - אמר הקב"ה: חביבה עלי תוכחת משה לישראל כעשרת הדברים.**

הרב חיים מיכאל דב ויסמנדל זצ"ל, ממפתחי שיטת דילוגי אותיות בתורה, מביא בספרו "תורת חמד", רמז נפלא שנמצא בפסוקים אלה: אם מונים שש מאות ושלוש עשרה אותיות (בכתיב המסורה) החל מהאות **ב' שב"אלה הדברים**, מגיעים לאות **י' (פסוק יא - ויבדך)**. לאחר מניית עוד שש מאות ושלוש עשרה אותיות מגיעים לאות **כ' (פסוק כב - כלכם)**, ובדלוג נוסף של שש מאות ושלוש עשרה אותיות מגיעים לאות **ה' (פסוק לג - ההלך)** - הרי שמקבלים: **ברכה!** ללמדנו, שאם מקיים האדם את **"אלה הדברים"**, המדרכים אותנו כיצד לשמור את תרי"ג המצוות - הוא זוכה ל**ברכה**.

ופירש ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל: **אלה הדברים** – ולא דברים אחרים, לומר לך שמיימו לא שח משה רבינו בדברים אחרים, זולת דברי תורה ויראה, מוסר והדרכה. ובאומרו **אל כל ישראל**, רצה לומר שאין הדברים מכוונים לאותו הדור בלבד, אלא לכל דורות עם ישראל ולכל הנפשות עד סוף כל הדורות.

דרך ארוכה עשה האיש משה היום בו אמר לאלוקים, שהטיל עליו את שליחותו הגדולה: **"לא איש דברים אנכי... כי כבד-פה וכבד לשון, אנכי"** (שמות ד', י') ועד ליום בו עמד מול העם כולו, שנאמר: **"אלה הדברים, אשר דבר משה אל-כל-ישראל, וכו'..."**, והדברים הולכים ומתמשכים ותופסים חמישית של כל התורה. ואמר על כך מדרש רבה (דברים רבה א): **"אמר הקב"ה: ראה לשונה של תורה מה חביבה, שמרפאה את הלשון.**

זאת ועוד; חכמינו מסבירים, שמשה רבנו קיבל מהקדוש ברוך הוא שליחות ותפקיד. עליו להוציא את העם ממצרים, ללמד אותו תורה ולהוביל אותו לארץ, **וכשיש לאדם מטרה ויעד – אפשר להתגבר על קשיים רבים**, גם על אבחונים מקצועיים ועל תפיסה עצמית שגויה. אותו משה שאמר בהתחלה **"לא איש דברים אנוכי"**, הפך למשה רבנו, למנהיג נצחי שאנחנו עוסקים בדברים שלו יום יום, כבר אלפי שנים. בכל אחד יש פוטנציאל אדיר ונסתר, לכל אחד מאתנו יש שליחות ותפקיד, ואת המצב שאנחנו רואים מולנו עכשיו ניתן לשנות!

"ותקרבון אלי, כלכם, ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו, ויחפרו לנו את-הארץ"; (דברים א', כ"ב)

פירש רש"י: **ותקרבון אלי כולכם** - בערבוביא ילדים דוחפים את הזקנים וזקנים דוחפים את הראשים."

עצת המרגלים קבלה את אישורו של משה רבינו, אם כן, מה היה רע בבקשת ישראל ישלחה אנשים לפנינו?

אלא מבאר רש"י שהתורה מלמדת אותנו יסוד גדול מאד לחיים! כשמעשה נעשה בפזיזות, בחוסר מתינות וסבלנות, סימן הוא כי המעשה רע ואינו ממקור טוב! מעשה זה נובע מיצר הרע, מכוונות רעות.

כשאדם רוצה להגיב מיד, סימן שהדבר מגיע מרצון של נקמנות ורוע. כשאדם מתון במעשיו, כשהוא חושב וממתין לפני כל תגובה ומעשה, אזי הדבר מראה כי מעשהו ממקור טוב.

לפנינו מעשה נפלא המובא בספר אור דניאל, שממנו נוכל ללמוד היכן יש לנהוג במתינות ולא בפזיזות ולאיהו נזק עצמי גורם האדם הנוהג במידה זו של פזיזות ואינו עושה מעשיו במחשבה תחילה.

אומר הגאון: הקדוש ברוך הוא אומר שהשנאה היא בחינם! הקב"ה אומר: "וכי סבור אתה שהוא 'מצץ לך את הדם' זה לא הוא! זה אני! הוא – היה רק שליח! אם הוא לא היה עושה לך את מה שעשה – היית שולח שליח אחר שיעשה בדיוק את אותו הדבר! **כי הכל זה ממני!**"

אם אתה שונא אותו בגלל שאתה סובר שהוא זה שפגע בך – **הדבר מצביע על חיסרון באמונה שיש בך!**

הוא אשר אמרנו: מתחת לכל "שנאת חינם" קבור "חיסרון באמונה!"

אם נשאל כל אחד ואחד מאיתנו: "אתה מאמין בה'?" – "בטח. בוודאי. מה בכלל השאלה?" "אתה מאמין שהכל משמים?" – "בטח. בוודאי. הכל מלמעלה!" דיבורים יפים. אבל אם אכן הכל מלמעלה, למה אתה עושה מחלוקת עם חבר שלך? למה כל היום הפה שלך מלא תלונות על כל מיני אנשים שעשו לך, שלקחו לך, שהזיקו לך?

השבת, שבת חזון: בשבת זו, אנו מפטירים בתוכחת הנביא ישעיהו לישראל לפני החורבן: "חֲזוֹן יִשְׁעִיהוּ בֶן אֱמוּץ אֲשֶׁר תָּזַח עַל יְהוּדָה וַיְרוֹשְׁלָם בְּיָמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתֵם אֲחֹזִי חִזְקִיהוּ מֶלֶכִי יְהוּדָה: שְׁמַעוּ שְׁמַיִם וְהֶאֱזִינִי אֲרֶץ כִּי ה' דָּבַר בְּנִימַי וְגִדְלִיתִי וְרוֹמַמְתִּי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִּי" (יש"א, א-ג).

משה רבנו התנבא ואמר: "הֶאֱזִינוּ הַשְּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאֲרֶץ אִמְרֵי פִי" (דברים לב, א), וישעיהו אומר: "שְׁמַעוּ שְׁמַיִם וְהֶאֱזִינִי אֲרֶץ". מבאר המדרש: משה שהיה קרוב לשמים אומר: האזינו השמים שזה דיבור קרוב, וישעיהו שהיה קרוב לארץ אומר: האזיני ארץ (תנחומא האזינו ב).

ומוסיף הגר"א ומסביר: רק ישעיהו ומשה משתמשים בביטוי "שמעו שמים והאזיני ארץ". שאין מעמידים עדים אלא בשעת נתינת ההלואה או בשעת הגבייה. שעת הנתינה היתה בשעה שהקב"ה נתן את התורה, ושעת הגבייה היתה בשעה שישעיהו מוכיח את ישראל על אי קיום המצוות, ואז הוא מעמיד את העדים היודעים להעיד על זה.

הנביא ישעיהו מקונן בנבואתו על בני ישראל שסרו מן הדרך:

"יָדַע שׁוֹר קִנְהוּ, וְחֲמוֹר אָבוֹס בְּעָלָיו; וְשָׂרְאֵל לֹא יָדַע, עַמִּי לֹא הִתְבוּנָן." (אי, ג'). שור מזהה את בעליו, חמור מכיר את הכלי שאדונו מאכילו בו; ואילו עם ישראל! מקונן הנביא: "עַמִּי לֹא הִתְבוּנָן!"

אילו היה רק מתבונן בכל, בחוכמת הבורא הניכרת מכל פינה בבריאה, בחכמת התורה, **בחסדיו העצומים** של הבורא המלווים כל איש ואיש בכל מצב, בהשגחה הפרטית המלווה כל יצור, ללא ספק היה נמשך אחר טבעו להכיר את בוראו.

האדמו"ר **רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל** מצאנו-קלויזנבורג נחשב לסמל התקומה שאחרי חורבן השואה הנוראה. הוא איבד במלחמת העולם השנייה את רעייתו ו-11 ילדיו, נישא מחדש לאחר המלחמה ויחד עם רעייתו הרבנית הביא לעולם ילדים.

בשנים שלאחר המלחמה הסתובב ברחבי תבל, והחל להקים את עולם הישיבות שחרב, בהקימו כמה וכמה ישיבות, שנקראו "שארית הפליטה". בכל מקום בו נמצאו חמישה עשר בחורים שחפצו ללמוד, דאג האדמו"ר להקים ישיבה עבורם, ולהעמיד בראשם תלמיד חכם שירביץ בהם תורה. פעמים שנטל על עצמו את כל העול הכספי, והמשיך לבקר ולהתעניין בישיבה כדי לעמוד על התפתחותה. בדרך זו הוקמו ישיבות רבות במחנות העקורים באירופה. אך גם כשהגיע ליבשת אמריקה לא שקט, ודאג להקים שתי ישיבות, בניו יורק ובקנדה.

בכל מסעותיו של האדמו"ר בארצות הברית אל נדיבי עם וכדומה, היה מסיע אותו ברכבו אחד מנאמניו, בחור חסידי. יום אחד, בהיותם בניו יורק, פנה אליו האדמו"ר וביקשו שישיע אותו כעת לישיבה בקנדה. הבחור הופתע, כי המרחק לשם ברכב היה גדול מאד – למעלה מששים עשרה שעות נסיעה, והוא גם מעולם לא היה בישיבה בקנדה. "אני אצליח אולי להגיע לעיר", אמר לאדמו"ר בהתנצלות, "אבל אני לא מכיר את המקום (אז עדיין לא היה Waze). נגיע לשם בשעת לילה מאוחרת, ולא נדע איך מגיעים לישיבה".

השיב לו הרבי: "אף על פי כן ניסע, ואני סמוך ובוטוח בקדוש ברוך הוא שיעזורנו למצוא את מיקומה של הישיבה". הם יצאו לדרך הארוכה, ולאחר שעות רבות כשהגיעו לעיר, הביט הנהג כה וכה וחייש משהו שיוכל לכוון אותם ליעדם. אולם היה זה חסר סיכוי – השעה היתה מאוחרת מאד, ובחוץ שרר קור עז. "אתה רואה משהו?", שאל הרבי, והנהג ענה בשלילה. "תסתכל היטב", ביקש הרבי, והנהג אימץ את עיניו ואמר: "אני רואה משהו, אבל זה לא נראה לי יעזור – משהו משונה שמסתובב בכפור הזה כשהוא לבוש רק בלבוש דק בלי שרוולים".

"סע לעברו", הורה הרבי. הנהג עשה כדבריו, אך שאל: "היצור הזה הרי ודאי לא דובר אידיש, וכיצד נשוחח איתו? הרי אנחנו לא שולטים טוב באנגלית". האדמו"ר השיב שוב: "השם יעזור".

הרכב נעצר סמוך לאותו אדם מוזר, ולתדהמת הנהג, פתח הרבי את חלון הרכב ופנה אליו באידיש: "כיצד אנחנו מגיעים לישיבת 'שארית הפליטה'?", וכאילו היה זה הדבר הכי טבעי בעולם, הנהג כבר החל ללחוץ על דוושת הגז, אך אותו איש לא נסע – "תיסעו בצומת ההיא ימינה, ואחר כך שמאלה ואז כך וכך ושם תראו את הישיבה".

הנהג כמעט התעלף, והיה בטוח כי 'גוי' משונה זה אולי הוא בעצם אליהו הנביא בתחפושת... כשבת שחוק על פניו סגר הרבי את החלון והורה לנהג לנסוע על פי ההוראות שקיבלו. הנהג כבר החל ללחוץ על דוושת הגז, אך אותו אדם משונה שב על עקבותיו סימן לרב לעצור וניגש שנית אל החלון.

"כיצד הרבי יודע שאני יהודי?", שאל הגוי את האדמו"ר, והנהג הוכה שוב בהלם. הסיטואציה היתה מוזרה מאין כמותה.

הרבי לא התבלבל והשיב לו: "מי מטורף ללכת בלילה קפוא עם לבוש דק כזה בלי שרוולים? רק יהודי לא מיוצב יכול לעשות זאת".

האדם המשונה והרבי צחקו יחדיו, ונפרדו לשלום. הנהג העיף מבט אחרון לעבר האיש המוזר, כשאניו מבין מה בעצם קרה כאן.

אך הסיפור לא תם בזאת. כעשור לאחר מכן עלה האדמו"ר לארץ ישראל, והקים את קריית צאנו המפוארת בנתניה, שכוללת מוסדות חינוך מפוארים וקהילה תוססת. בשנת תשל"ז נרצח במוצאי שבת בבורו פארק 'דינר' מפואר לטובת המוסדות, וברחבי השכונה נטלו מודעות בהן נכתב כי במרכזו של הערב ישא נאום מיוחד אורח הכבוד, רב מפורסם פלוני.

הגיעה העת, ה'דינר' התחיל, והרב אורח הכבוד לא נראה עדיין. הרבי חשש כי התרומות יכולות להינזק אם הערב לא יתנהל כמתוכנן, וביקש ממלווהו, אותו נהג, לשאת דברי פתיחה ובינתיים יבררו עסקני החסידות מדוע בושש אותו רב מלבוא. הנהג עלה לבמה, והחל מגולל בפני הנוכחים את מסכת חייו המופלאה והמיוסרת של הרבי, כיצד במסירות נפש הקים את עצמו מעפר, ואף בנה מוסדות וישיבות לתפארה.

עודו מתאר את הדברים, אמר לשומעים המרותקים כי הוא נזכר באפיזודה מעניינת שהתרחשה עמו לפני שנים, וסיפר את המעשה על הנסיעה ההיא לקנדה ועל אותו יהודי מוזר שעזר להם בדרכם.

הקהל כולו חייך ואף צחק בקול למשמע המעשה המשונה, אך אז קם אחד מן המשתתפים בדiner, חסיד חשוב בשטריימל גדול, והכריז לתדהמת הכל: "אני הוא אותו המשוגע!"

הלם אחז בקהל, ואף הרבי עצמו נראה נדהם. היהודי פילס את דרכו אל הבמה, נטל את המיקרופון וסיפר את כל השתלשלות העניינים:

"עברתי את השואה עם מסכת ייסורים קשה מאד. איבדתי את המשפחה, סבלתי נוראות וחיי לא היו חיים. לדאבוני, לאחר השואה, נתערערה אמונתי בעקבות כל המאורעות. החלטתי שאני עוזב את הכל וברחתי מפולין לקנדה, בתקווה ששם אף אחד לא יכיר אותי. כשהגעתי לקנדה, הורדתי את כל סממני היהדות, כשאני מתכנן לפרוק לחלוטין כל עול.

"כל זה אירע באותו היום בו הרבי פגש אותי. היה זה היום הראשון להיותי גוי רחמנא ליצלך, כשעדיין לא הספקתי לעשות שום עבירה, אלא רק הסרתי את סימני היהדות. באותו היום שיצאתי לראשונה לרחובה של עיר במראה של גוי, פוגש אותי האדמו"ר ושואל אותי באידיש – היכן הישיבה?"

"חשתי מיד כיצד הקדוש ברוך הוא אומר לי: 'ממני לא בורחים! אתה תרחיק עד לקנדה, ושם יפגוש אותך הרבי מקלויזנבורג...'. מול עיני ריצדו מילותיו של דוד המלך בתהילים (קלט, ח): 'אִם אֶסֶק שְׁמַיִם שָׁם אֶתֶּה וְאֶצִּיעָה שְׂאוֹל הַבָּיִת, וְהָן טַלְטְלוּ אֶת רוּחִי."

"החלטתי לשוב בתשובה שלימה, כשבסך הכל הייתי פחות מיום אחד בלבוש נוכרי. נוכחתי לאט לאט כי הקדוש ברוך הוא מסייע לי להתאווש ולהתרפא מנזקי הפש הנוראים, והתחלתי לראות את חיובי של השמש בכל בוקר. 'ברוך השם נעמדתי על הרגליים, והקמתי בסייעתא דשמיא בית נאמן בישראל, וכיום רואים אתם כיצד אני עומד בפניכם!'... (מתוך אוצרותיהם אמלא, מסעי)

עוד מעט תשעה באב. בשנים אחרות אולי קשה לפעמים להתחבר למילה כמו "חורבן", והנה – יש כעת כל כך הרבה אנשים מסביב שחרב עליהם עולמם. הימים האלה הם ימי צער, אבל יש בהם גם קריאה לתעל את הצער לכיוון הנכון. לא רק לבכות, אלא לבכות נכון.

כך מסביר הרב ארז משה דורון: "בדרך כלל אנחנו מבקשים הסחת דעת, נחמה, אבל בתקופה הזו בשנה אנחנו נקראים לשים לב לצער, למציאות הלא מושלמת. לא לברוח ממנה, לא לעשות הכול רק כדי לא ל כאוב, כמו בתרבות העונג המערבית. כך, יש רע בעולם. יש מר. ואנחנו לא מבקשים רק נחמה, הקלה זמנית, אלא גאולה שלמה, **מציאות מתוקנת, מושלמת**. זה הזמן בשנה בו אנחנו נקראים להילחם על העולם, על מצבו של עם ישראל, שאמור להיות שונה לגמרי. לא סתם נאמר במקורותינו שכאשר אדם עולה לבית דין של מעלה שואלים אותו: 'ציפית לישועה?'. כלומר, באמת רצית שינוי? האמנת שזה אפשרי לתקן? אנחנו נוהגים לבקש את המקסימום רק בנוגע לנכסים ולממון. בתקופה הזו של השנה אנחנו מבקשים את המקסימום גם על החלק הרוחני – על יישוב הדעת, התורה, השמחה".

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל
נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.